Työehdot-osasto/Pl/lv 2.12.2024

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
stv@eduskunta.fi

HE 172/2024 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen, liikennevakuutuksen ja potilasvakuutuksen lainsäädännön muuttamiseksi HE 172/2024 vp

Pyydettynä lausuntonaan otsikkoasiassa Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK lausuu seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työtapaturma- ja ammattitautilakia, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakia, liikennevakuutuslakia, Liikennevakuutuskeskuksesta annettua lakia, liikenne- ja potilasvahinkolautakunnasta annettua lakia, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettua lakia, potilasvakuutuslakia, Potilasvakuutuskeskuksesta annettua lakia ja opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annettua lakia. SAK keskittyy lausunnossaan nimenomaisesti ehdotuksiin työtapaturma- ja ammattitautilain ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain työpaikkaonnettomuuksien tutkintaa koskevaksi sääntelyksi sekä Finanssivalvonnan tilastotutkimusta koskeviin ehdotuksiin.

Työpaikkaonnettomuuksien tutkinta (TOT - toiminta)

SAK kannattaa ehdotuksia työpaikkaonnettomuuksien tutkintaa (TOT) koskeviksi säännöiksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin sekä maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin, mutta kiinnittää valiokunnan huomiota erityisesti vakuutettujen yksityisyyden ja erityisten tietojen suojaan sekä Finanssivalvonnan tilastotutkimusta koskevaan ehdotukseen.

SAK pitää tärkeänä ehdotuksen tavoitteita turvata lainsäädännöllä edellytykset työturvallisuutta parantavalle ja työtapaturmien syy-seuraussuhteita selvittävälle TOT-toiminnalle, jonka tavoitteena on vastaavien työtapaturma- ja ammattitautilain soveltamisalaan kuuluvien työtapaturmien ja ammattitautien ehkäiseminen ja yleisen työturvallisuuden kehittäminen. SAK pitää myös hyvänä nimenomaista mainintaa, että työpaikkaonnettomuustutkintojen tarkoituksena ei ole ottaa kantaa syyllisyyskysymyksiin. Lisäksi SAK korostaa, että TOT-tutkinta tulee pitää erillään työtapaturmien korvaustoiminnasta. Tämä olisi tärkeää todeta nimenomaisesti valiokunnan mietinnössä.

TOT-johtokunta ja työpaikkaonnettomuuksien tutkinnan tutkintaryhmä

SAK katsoo, että TVK:n hallitusta ja TOT-johtokuntaa koskevat kokoonpanoa, toimivaltaa ja päätöksentekoa koskevat säännökset ovat asianmukaisia, eikä niihin ole huomauttamista. Myös

työpaikkaonnettomuuksien tutkinnan tutkintaryhmää koskevat säännökset näyttävät asianmukaisilta. Hallituksen esityksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan tutkintaryhmässä tulisi olla edustus sekä työnantajien että työntekijöiden ja toimihenkilöiden alakohtaisista järjestöistä ja tutkintaryhmässä tulisi kokonaisuudessaan olla riittävä osaaminen tapauksen toimialaan, työympäristöön ja työmenetelmiin liittyvistä käytännöistä sekä tapauksen luonteesta riippuen tekniikan, käyttäytymistieteiden ja muiden tutkinnan laadun kannalta tärkeiden tiedon- ja tieteenalojen asiantuntemus. SAK pitää hyvänä perustelujen kirjausta, jonka mukaan tutkintaryhmälle esitettyjen osaamisvaatimusten ei tarvitse täyttyä yksittäisen tutkintaryhmän jäsenen osalta, vaan kokonaisuudessaan tutkintaryhmän tulee pitää sisällään perusteluissa kuvattu osaaminen. Tällä kirjauksella voidaan varmistaa tutkintaryhmien monipuolinen osaaminen ottaen huomioon kulloinkin tutkittavana olevan tapauksen erityispiirteet ja tutkintaryhmän tosiasialliset mahdollisuudet muodostaa käsitys onnettomuuteen johtaneesta tapahtumakulusta.

Tiedonsaantioikeuksia ja luovuttamista koskevat säännökset

SAK kiinnittää valiokunnan huomiota hallituksen esityksen tiedonsaantioikeuksia koskeviin ehdotuksiin. Ehdotetun työtapaturma- ja ammattitautilain 263a §:n 4 momentissa säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen oikeudesta käsitellä työpaikkaonnettomuuksien tutkinnan tarkoituksiin välttämättömiä henkilötietoja ja tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Käsittelyoikeus koskisi myös siten työpaikkaonnettomuuksien tutkinnan johtokuntaa ja työpaikkaonnettomuuksien tutkinnan tutkintaryhmiä.

Ottaen huomioon, että tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa määriteltyjä erityisiä henkilötietoja ovat tiedot, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittiset mielipiteet, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettiset tai biometriset tiedot henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevat tiedot sekä luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevat tiedot, ei näin laajaa erityisten henkilötietojen käsittelyoikeutta voida pitää perusteltuna työpaikkaonnettomuuksien tutkinnan toteuttamiseksi. Näitä tiedonsaanti- ja käsittelyoikeuksia tulee valiokuntakäsittelyssä rajata tarkemmin ottaen huomioon erityisten henkilötietojen käsittelyä ohjaavat periaatteet, kuten välttämättömyysvaatimus ja käyttötarkoitussidonnaisuus.

Lisäksi SAK painottaa, että kuolemaan johtaneissa tapaturmissa onnettomuustutkinnan kannalta tarpeelliset terveydentilaa koskevat tiedot olisivat saatavissa kuolemansyysselvityksestä, joka sisältyy jo esityksen tiedonsaantioikeuksia koskevan sääntelyn piiriin. Muissa tutkittavissa

tapaturmissa vammamekanismit ja tapaturman seurauksena syntyneet vammat ja muut tapaturmaan liittyvät tarpeelliset tiedot ilmenevät niistä potilasasiakirjoista, jotka vakuutuslaitoksilla on oikeus saada jo voimassa olevan oikeuden mukaan.

Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen oikeus saada yksittäisestä työpaikkaonnettomuuden tutkinnasta laadittu salassa pidettävä tutkintaraportti

Hallitus esittää, että maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki 154 a §:n 4 momentissa säädettäisiin, että Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella olisi oikeus saada Tapaturmavakuutuskeskukselta työtapaturma- ja ammattitautilain 236 c §:n mukaisesti yksittäisestä työpaikkaonnettomuuden tutkinnasta laadittu salassa pidettävä tutkintaraportti niiden työpaikkaonnettomuuksien osalta, jotka ovat sattuneet maatalousyrittäjille tai apurahansaajille. Erityisiä henkilötietoja sisältäviä salassa pidettävien raporttien tiedonsaantiperusteena esitetään maatalousyrittäjien ja apurahansaajien etuja palvelevan työsuojelun edistämistä ja näiden etuja palvelevaa työsuojelua ja työolosuhteiden kehittämistä koskevaa tutkimusta, koulutusta ja tiedottamista. SAK katsoo, että edellä mainitut tiedonsaantiperusteet eivät ole riittäviä erityisiä henkilötietoja sisältävien salassa pidettävien raporttien luovuttamiseen. Tämä säännös tulee täsmentää valiokunnan käsittelyssä siten, edellä mainittuihin tarkoituksiin laaditaan raportit siten, että ne eivät pidä sisällään tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja.

Finanssivalvonnan tilastotutkimusta koskeva ehdotus

Lopuksi SAK toteaa, että tilastotutkimusta koskevaan säännökseen esitetään muutosta siten, että Finanssivalvonta julkaisisi nykyisen vuoden sijaan vähintään kolmen vuoden välein selvityksen, josta ilmenee kunkin vakuutusyhtiön työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuutuksen toteutunut tulos vähintään viiden edeltävän kalenterivuoden jaksolta. Ehdotuksen perustelujen mukaan Finanssivalvonnan tilastotutkimusta koskeva ehdotus keventäisi Finanssivalvonnan hallinnollista taakkaa ja yhdenmukaistaisi menettelyä eri vakuutuslajien kesken. Ottaen huomioon, että tilastotutkimus on tärkeää työtapaturma- ja ammattitautilain vakuutusmaksujen kohtuullisuuden ja turvaavuuden periaatteiden toteutumisen seuraamisen kannalta, ja että tämän vakuutuslajin toimintaympäristössä voi tapahtua nopeita muutoksia, kuten Covid-19 pandemia osoitti, ei pelkästään hallinnollisen taakan vähentämisen perusteella pidä luopua järjestelmän rahoituksen, kestävyyden ja vakuutettujen saatavia turvaavien periaatteiden noudattamisesta. SAK esittää, että Finanssivalvonnan tilastotutkimusta koskeva säännös säilytetään sellaisena kuin se on voimassa olevassa laissa.

Työehdot-osasto 2.12.2024

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Paula Ilveskivi
lakimies